

Klíčové psychické charakteristiky příslušníků ozbrojených složek pro zvládání podmínek se zvýšeným rizikem ohrožení života: Význam sociální opory u vojáků mise ISAF

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na téma sociální opory u vojáků, kteří se zúčastnili zahraniční vojenské mise ISAF. Předpokládáme, že vojenské prostředí je velmi specifické právě v oblasti mezilidských vztahů, a tím tedy i v oblasti sociální opory. Zahraniční vojenská mise klade na vojáky vysoké požadavky, ocitají se v prostředí, ve kterém je bezprostředně ohrožen jejich život, jsou omezeni v kontaktu se svými rodinami, jsou omezeni ve způsobu trávení svého volného času. Někteří vojáci proto po návratu z mise zažívají různé psychické problémy. Tato práce mapuje přínos sociální opory v průběhu mise a zabývá se otázkou, zda sociální opora může pomoci vojákům zahraniční vojenskou misi zvládnout.

V teoretické části jsou mapována zejména tři hlavní témata – specifické nároky armádního prostředí, stres se zaměřením na vliv stresu na zdraví a výkon jedince a sociální opora. Uvádíme jednotlivé přístupy ke zkoumání sociální opory, metodologická úskalí, pozitivní i negativní dopady sociální opory. V našem výzkumu přitom využijeme dělení sociální opory dle autora Erica Sonderena (Sonderen, 1991, 2012a).

V empirické části je představen výzkum kombinovaného designu. Pro mapování tématu sociální opory, jejich pozitivních, ale i negativních stránek v průběhu zahraniční mise jsme užili polostrukturovaného hloubkového rozhovoru. Ukázalo se, že je vhodné sociální oporu rozdělit na oporu přijímanou i poskytovanou uvnitř mise a na oporu přijímanou i poskytovanou vně mise. Tento přístup uplatňujeme i v části kvantitativní, která využívá dotazníku SSL (Sociale Steun Lijst) a dotazník MMPI. Ten byl administrován před výjezdem do mise a po návratu, abychom mohli sledovat případné změny, ke kterým v psychice vojáků dochází.

V našem výzkumu se ukázalo, že sociální opora uvnitř mise a vně mise probíhá odlišně. Uvnitř mise a vně mise jsou poskytovány jiné druhy sociální opory a opora je také zatížena jinými negativními aspekty. Nezastupitelnou roli má, zdá se, v poskytování sociální opory velitel.

Sociální opora predikovala některé negativní změny v psychice vojáků po návratu ze zahraniční mise. Oproti jiným výzkumům se však jako významné jeví negativní interakce.

Zdá se tedy, že pro vojáky může být důležitější nepřítomnost negativních interakcí, než přítomnost pozitivních.

Klíčová slova: sociální opora, zahraniční vojenská mise ISAF, specifické nároky, stres, zvládání